

การจัดการสังคมผู้สูงอายุของพื้นที่ทุบเขามีองชimanโนะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น Model of Ageing Society Management at Mountain Area in Shimanto City, Kochi Prefecture, Japan

เพ็ชรี รุปวิเชตร์^{1*} จิราพร ชุมพิกุล² พloyailin รุปวิเชตร์³ และศรีจันทร์ พูใจ⁴
*Phetcharee Rupavijetra^{1*}, Jiraporn Chompiku², Ployailin Rupavijetra³
and Srijan Fucha⁴*

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อำเภอเมือง เชียงใหม่ 50200

¹Faculty of Education, Chiang Mai University, Mueang District, Chiang Mai 50200, Thailand

²สถาบันพัฒนาสุขภาพแห่งอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล อำเภอพุทธมณฑล นครปฐม 73170

²ASEAN Institute for Health Development, Mahidol University, Phutthamonthon District, Nakon Pathom 73170, Thailand

³คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อำเภอเมือง เชียงใหม่ 50200

³Faculty of Social Science, Chiang Mai University, Mueang District, Chiang Mai 50200, Thailand

⁴วิทยาลัยการพยาบาลราชชนนี วิทยาเขตเชียงใหม่ อำเภอแม่ริม เชียงใหม่ 50180

⁴Boromarajonani College of Nursing, Chiang Mai, Mae Rim District, Chiang Mai 50180, Thailand

*Corresponding author E-mail: phetcharee@rocketmail.com

(Received: 18 May 2017; Accepted: 16 October 2017)

Abstract: This research aimed to study the management of ageing society in Shimanto City, Kochi prefecture, Japan. The key informant group consisted of 13 elderly people, 1 staff from the local government and 7 staff from social welfare organizations and volunteer organizations. The tools used in the research were documentary research, interviews and non-participatory observation. Data were analyzed and checked for accuracy through meetings among researchers and Japanese coordinators. The research found that Shimanto City is a small town located in the mountains of Kochi prefecture, Japan. The elderly proportion of the local population as average life span increases. Therefore, the management of elderly society in this area used a small-scale organization with integrated collaboration among the local government, social welfare sector and volunteer organizations. The place is designed for the elderly, children, the disabled and poor people based on volunteer spirit and community care. The community learning center was built by the local government for the elderly to use for making tofu, meetings, welcoming guests and providing news and activities for the elderly. The elderly people here are involved in active ageing, self-reliance and interdependence among the group.

Keywords: Ageing society management, small-scale organizational management, volunteer, local government

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้เพื่อศึกษาการจัดการสังคมผู้สูงอายุเมืองชimanโนะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้สูงอายุจำนวน 13 คน เจ้าหน้าที่รัฐบาลท้องถิ่น จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่องค์กร จิตอาสา เมืองชimanโนะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 7 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่

เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องด้วยการประชุมระหว่างนักวิจัยชาวไทยและผู้ประสานงานการวิจัยชาวญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า เมืองเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในทุบเขาริมแม่น้ำโขง จังหวัดโศะชิมะประเทศญี่ปุ่น มีอัตราการเกิดที่ต่ำ แต่สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นและมีอายุยืนยาว การจัดการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ที่นี่จึงใช้การบริหารแบบองค์กรขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพและบูรณาการองค์กรต่าง ๆ มาทำงานร่วมกัน ด้วยการใช้ประโยชน์จากสถานที่ที่ออกแบบเพื่อคน老弱บัตรีและกลุ่มคือ ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก คนพิการ และคนยากจน โดยผ่านกระบวนการจัดการอาสาของคนในชุมชน รัฐบาลท้องถิ่นสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ผู้สูงอายุได้ใช้ทำกิจกรรม เช่น ประกอบอาชีพทำเต้าหู้ ประชุมพับปะสามารถจัดการอาสาของคนในชุมชน ให้ผู้สูงอายุได้ใช้พื้นที่นี่แม้มีอายุมากแต่มีความสุขกระตือรือร้นและอยู่แบบพึ่งตนเองและพึ่งพากันในกลุ่ม

คำสำคัญ: การจัดการสังคมของผู้สูงอายุ การจัดการองค์กรขนาดเล็ก อาสาสมัคร รัฐบาลท้องถิ่น

คำนำ

นับวันโลกนุชนี้เรามีผู้สูงอายุที่มีอายุยืนยาวมากขึ้น ด้วยวิวัฒนาการด้านอาหาร ยาการแพทย์ และวิวัฒนาการที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวกว่าอดีตและมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงและทำงานช่วยเหลือตนเองได้ สังวร (2548) ได้กล่าวว่า “ทางราชการจัดให้คนอายุครบรอบ 60 ปีเป็นอายุที่เกี้ยวนจากการทำงาน แต่แท้จริงแล้ว คนอายุครบรอบ 60 ปีส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ยังไม่แก่ ยังแข็งแรง คล่องแคล่ว และสมองดี อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุไทยเป็นจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในชนบทหรือท้องถิ่นที่ห่างไกลเมือง ทุกภัณฑ์ที่เคยประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม มีแนวโน้มจะมีสภาพร่างกายที่ทรุดโทรม เพราะการทำงานหนักและเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุก็ไม่ได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จำกัดในครอบครัวด้วยลูกหลานจะต้องไปทำงานในเมืองหรือต่างจังหวัด หรือมีฐานะยากจน สอดคล้องกับวิจัยของ ชูติเดช และคณะ (2554) พบว่า ผู้สูงอายุมีความพอดีทางร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.4 และ 52.7 ตามลำดับ รวมถึงข้อเสนอแนะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรมีนโยบายและแผนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ชัดเจน ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร และนัยนา (2560) ได้รายงานว่า ภาครัฐต้องตระหนักในการดำเนินการสร้างแนวทางปฏิบัติที่ดี เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งภาครัฐควรตระหนักรถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต ส่วนงานวิจัยของอุทุมพร

และคณะ (2556) พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องด้านการเมืองทำ มีรายได้และสวัสดิการแรงงานมากที่สุด

กรณีของประเทศไทยญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากอยู่ในระดับต้น ๆ ของโลกโดยอายุเฉลี่ยสำหรับผู้สูงอายุชาย คืออายุ 81.4 ปี ส่วนผู้สูงอายุหญิงอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 88.3 ปี (He et al., 2016) โดยรัฐบาลกลางและท้องถิ่นได้พยายามแก้ปัญหาและวางแผนการจัดการสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยญี่ปุ่นในรูปแบบของแผนและมาตรการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่น Rupavijetra et al. (2016) ได้วิจัยเรื่องการจัดการสังคมผู้สูงอายุของเมืองโกเบ โดยวัดดูประสิทธิภาพศึกษา นโยบายและแผนสองเรื่อง คือ หลักประกันการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุและการให้บริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุรวมทั้งการจัดการสังคมผู้สูงอายุของเมืองโกเบ ประเทศไทยญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า จุดเด่นของการจัดการเมืองโกเบ คือ รัฐบาลท้องถิ่นที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่ได้จัดสร้างสถานที่กว้างขวางใหญ่โต ทั้งสภาพธรรมชาติและอาคารสิ่งปลูกสร้าง ที่มีพื้นที่สำหรับที่พักอาศัยชั่วคราวแบบโรงแรม ห้องอาหาร ลานแสดงนิทรรศการ กิจกรรมทั้งในร่มและนอกอาคารเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกทุกวัยในครอบครัว รวมทั้งผู้พิการ

ในงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความมีรูปแบบการจัดการที่หลากหลายตามบริบทของสังคมแต่ละท้องถิ่น

อุปกรณ์และวิธีการ

ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้มีประชากรคือ ผู้สูงอายุและบุคคลที่ทำงานด้านผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เรื่องการจัดการสังคมผู้สูงอายุที่มีการจัดการแบบองค์กรขนาดเล็กและบูรณาการความร่วมมือและกระบวนการจิตอาสา

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่าง แยกได้ 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 13 คน บุคคลที่ทำงานด้านผู้สูงอายุที่เมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประกอบไปด้วย หัวหน้าและบุคลากรของสำนักงานสวัสดิการสังคมของเมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ หัวหน้าและบุคลากรองค์กรจิตอาสาจำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่นเมืองโคชิจำนวน 1 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ รวมจำนวน 9 คน

งานวิจัยนี้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุในเมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กล้องบันทึกภาพ เครื่องอัดเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐบาลท้องถิ่นและผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมทำตัวหุ้นที่ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น ได้ทำในวันที่ 24 มีนาคม 2559 ส่วนการสัมภาษณ์หัวหน้าและบุคลากรของสำนักงานสวัสดิการสังคมของเมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ เก็บข้อมูลในวันที่ 25 มีนาคม 2559

พร้อมทั้งทบทวนเอกสารการทำงานของหน่วยงานสำนักงานสวัสดิการสังคมของเมืองชีมานໂຕะระหว่างปี 2558 -2559 และสัมภาษณ์หัวหน้าและบุคลากรองค์กรจิตอาสา เมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ในวันที่ 26 มีนาคม 2559 และการประชุมระหว่างนักวิจัยชายไทยและผู้ประสานงานการวิจัยชาวญี่ปุ่น ประกอบไปด้วย อาจารย์และนักวิจัย จากมหาวิทยาลัยโอซาก้า ในวันที่ 27 มีนาคม 2559

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้มีการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องด้วยการประชุมระหว่างนักวิจัยชายไทยและผู้ประสานงานการวิจัยชาวญี่ปุ่นก่อนและหลังการเก็บข้อมูลจำนวน 2 ครั้ง และนำเสนอผลวิจัยในรูปการบรรยาย และตารางผลการทำงานของสำนักสวัสดิการสังคมเมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น

ผลการศึกษา

1. บริบทโดยสังเขปของเมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น

เมืองชีมานໂຕะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น ตั้งอยู่ในทุบเข้า หากต้องเดินทางจากเมืองโอซาก้าทางรถยนต์จะใช้เวลาประมาณ 7 ชั่วโมง โดยมีประชากรทั้งหมด 34,713 คนแยกเป็น ชาย 16,395 คนและหญิง 18,318 คน มีจำนวน ครัวเรือน 16,377 หลังคาเรือนขนาดพื้นที่ 632.42 ตารางกิโลเมตร โดยประชากรที่อาศัยในเมืองชีมานໂຕะนี้ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและคนดูแลผู้สูงอายุ บางคนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ก็ไปทำงานที่จังหวัดใกล้ ๆ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการสังคมเมืองชีมานໂຕะพบว่า ที่เมืองนี้มีอัตราการเกิดที่ต่ำ แต่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนใหญ่อายุยืนยาว 85 ปี โดยเฉลี่ย และมีอายุสูงสุด 92 ปี จำนวน 1 คน แต่จากการสังเกตของคณะผู้วิจัยพบว่า บ้านเรือนดูมีฐานะ หลังใหญ่ หลังคาแบบกระเบื้องโบราณ แต่เมืองนี้กำลังเป็นที่สนใจของมหาวิทยาลัย และโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น โดยจะเป็นแหล่งศึกษาดูงานและนักศึกษาสามารถเรียนรู้ธรรมชาติและการจัดการสังคมผู้สูงอายุที่สมผasanแนวคิดใหม่ที่เน้นองค์กรขนาดเล็ก

และใช้เครื่อข่ายจิตอาสา จุดเด่นของเมืองคือ แม่น้ำชิมานะตระที่ทอดตัวยาวอยู่ในฝั่งตะวันตกของจังหวัดโคชิ มีความยาวถึง 196 กิโลเมตรและมีบริเวณลุ่มน้ำ 2,270 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากไม่มีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่

ตลอดสายน้ำ แม่น้ำนี้ถูกเรียกว่าเป็นสายน้ำสะอาดแหล่งสุดท้าย และแหล่งปลาน้ำจืดที่อุดมสมบูรณ์ และได้รับเลือกเป็นหนึ่งในแม่น้ำสะอาดที่สุด จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น

Figure 1 Head and staff at social welfare organization

Figure 2 Ageing people welcome researchers

Figure 3 Ageing people making tofu

Figure 4 The clean Shimanto river

2. การจัดการสังคมผู้สูงอายุของเมืองทุบเขา ชิมานะ จังหวัดโคชิ ประเทศญี่ปุ่น

การวิจัยพบว่า แนวคิดการจัดการสังคมผู้สูงอายุของญี่ปุ่นมีความหลากหลายวิธีการและการปรับตัวตามสภาพบริบท สำหรับกรณีเมืองชิมานะ จังหวัดโคชิ ที่เป็นเมืองในทุบเขา ตั้งอยู่ห่างไกลเมืองใหญ่ พบว่า ได้ใช้วิธีการจัดการเป็นภาคีร่วมมือในท้องถิ่นเพื่อสร้างชุมชนการดูแลแบบข้ามรุ่น (Inter local partnership for creating cross-generation care communities) ทั้งนี้ จากการเดินทางไปเก็บข้อมูลยังเมืองชิมานะ Kawamori (2015) จากมหาวิทยาลัยโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น ที่เป็นผู้ประสานงานการวิจัยครั้นนี้ ได้นำเสนอพร้อมเอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์เผยแพร่ในการเรียนการสอน โดยท่านได้นำเสนอแนวคิดการจัดการสังคมผู้สูงอายุและผู้มีความต้องการพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว (singer mom) ด้วยแนวคิดการใช้ชุมชนแห่งการดูแลรักษา (community of care)

ที่มีวิธีการปฏิบัติ ได้แก่ การใช้องค์กรขนาดเล็ก (small scale) การดูแลแบบอเนกประสงค์ ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างแล้วแต่ความต้องการ (multifunctional care) และการสร้างความสัมพันธ์แบบการอยู่ร่วมกัน (symbiotic care) หรือ การดูแลแบบข้ามรุ่น (cross-generational care)

ย้อนประวัติความเป็นมาของการจัดการสังคมที่มีฐานคิดเรื่องการนำชุมชนเป็นฐานพลังเพื่อผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่นอีกรูปแบบหนึ่งนี้ ได้เกิดขึ้นดังนี้ ในเดือนกันยายน 2557 (ค.ศ. 2014) จากนโยบายพื้นฐานประเด็นเรื่อง เมือง ประชาชน และการสร้างงาน ที่มีการจัดการด้วยการรวม 3 เรื่องเข้าด้วยกัน 1. การให้บริการระบบการประกันการรักษาระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ (long term care insurance) 2. การบริการสวัสดิการหาเครื่องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องการพิเศษ (พิการ) (facilities providing disability

welfare) 3. ศูนย์ให้บริการดูแลเด็กเล็ก (children centers for children) โดยบูรณาการการให้บริการ 3 ประการนี้มาอยู่ร่วมกันในสถานที่อาจเป็นที่เอกสารหรือที่ห้องถินจัดสรรงบประมาณสร้างขึ้นโดยเน้นที่มีขนาดเล็ก การก่อรูปแบบการดูแลซึ่งกันและกันแบบนี้เริ่มต้นและแพร่หลายในชุมชนที่มีลักษณะตั้งอยู่ห่างไกลจากเมือง (remote rural area) ชุมชนที่เป็นเกษตรห่างไกล และชุมชนที่ตั้งอยู่ในทุบเขาที่มีลักษณะเฉพาะ คือ อัตราการเกิดต่ำมากหรือไม่มี หรือมีลักษณะจำนวนประชากรลดลงเรื่อย ๆ และสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี เกินครึ่ง หรือจำนวน 60% ขึ้นไป การเดินทางเข้าสู่เมืองใช้เวลานาน ทำให้ชุมชนเหล่านี้ ยกแก่การจะได้รับบริการสวัสดิการจากรัฐอย่างทั่วถึงหรือรวดเร็ว สะทวកโครงการบุกเบิกแบบนี้มีชื่อว่า Toyama-style Day Care Service และโครงการ Kochi-style Welfare

2.1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเมืองชิมานาโตะที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เมืองชิมานาโตะ จังหวัดโคจิ มีรัฐบาลห้องถินที่มีหน้าที่จัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้ชุมชน ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุได้มาร่วมกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่การประชุม การแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การมาพบปะกันในเทศบาลสำคัญ ๆ การใช้ต้อนรับแขกที่มาเยือน และใช้ประกอบอาชีพศักดิ์สิทธิ์ ความต้องการของชุมชน เป็นที่จันทร์สินค้าที่ชุมชนผลิต โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผู้สูงอายุในโซนนี้ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้สูงอายุมีจำนวนทั้งสิ้น 13 คนที่ยังเดินเทินไปมาที่บ้านกับศูนย์ได้ โดยมีหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับเลือก เป็นผู้ชายอายุ 87 ปี มีภรรยาอายุ 84 ปีและเพื่อน ๆ อายุเฉลี่ย 80 ปีได้ร่วมกันผลิตเต้าหู้ก้อนจันทร์น้ำนมกลุ่มผู้สูงอายุเมืองชิมานาโตะไปยังร้านค้าในหมู่บ้าน หรือมีคนมาซื้อที่ศูนย์ ซึ่งจะมาทำกันทุกวันพุธ และเศษของแป้งถั่วจะนำไปประกอบอาหาร เช่น ผัดกับผักหรือทำข้นโดยนัก เป็นต้น โดยรายได้ที่เกิดขึ้นก็แบ่งเฉลี่ยให้กับสมาชิกที่ทำและเหลือเก็บไว้เป็นเงินกองทุนของกลุ่มผู้สูงอายุนี้ต่อไป

นอกจากนี้ การจัดทำอาหารบริการผู้มาเยือนชุมชนยัง เป็นรายได้อีกทางหนึ่งของผู้สูงอายุกลุ่มนี้อีกด้วย หากมีการพบปะหรือคนนอกชุมชนมาเยี่ยมชุมชน

กลุ่มก็จะเชิญผู้สูงอายุที่อยู่ในหมู่บ้านมาร่วมกิจกรรมรับประทานอาหารร่วมกัน วิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่นี่เป็นชีวิตที่เรียบง่าย กระตือรือร้น มีพฤติพลัง พึงพาภันและส่งบุญ การจัดการสังคมผู้สูงอายุจะมีความร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่ายในห้องถิน โดยเฉพาะรัฐบาลห้องถินที่จะลงทุนสร้างศูนย์การเรียนรู้และค่อยจัดหาสิ่งของที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้ โดยศูนย์นี้ยังเป็นสถานที่เปิดโอกาสให้คนทุกวัยในชุมชนใช้จัดกิจกรรมร่วมกันในช่วงเทศกาลสำคัญ ๆ ของชุมชนและชาติอีกด้วย

2.2. สำนักงานสวัสดิการสังคมและองค์กรจิตอาสาของเมืองชิมานาโตะ จากการสัมภาษณ์พบว่าการทำงานของสำนักงานสวัสดิการสังคมของเมืองชิมานาโตะ ที่เป็นข้อมูลการให้บริการของสำนักงานสวัสดิการสังคมเมืองชิมานาโตะ (Shimanto council social welfare) มีเจ้าหน้าที่สังกัดเพียง 2 คนเป็นหัวหน้า 1 คนและเจ้าหน้าที่ 1 คน หัวหน้าสำนักงาน ให้ข้อมูลว่า ด้วยเป็นแนวคิดการทำงานของประเทศญี่ปุ่นที่มีการศึกษาบริบททางสังคม หากเป็นองค์กรขนาดเล็ก จะต้องมีนโยบายและแผนการทำงานชัดเจน ในการสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพประชาชนในห้องถินที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ด้วยวิธีการทำงานแบบประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น บุคลากรทางการแพทย์ องค์กรจิตอาสาที่เป็นองค์กรทำงานด้านสุขภาพในชุมชน (community health workers) และองค์กรในชุมชนโดยใช้กระบวนการภารกิจิตอาสา

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าองค์กรจิตอาสาพบว่า เป็นองค์กรเอกชนที่มีนโยบายและแผนการทำงานเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในชุมชนให้มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่พร้อมที่จะลงพื้นที่ เมื่อได้รับการประสานงานจากหน่วยงานภาครัฐและประชาชน โดยมีแหล่งงบประมาณจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลห้องถินและเงินบริจาค ซึ่งองค์กรจิตอาสาในเมืองชิมานาโตะมีหัวหน้าและบุคลากรรวม 6 คน แต่ดูแลประชาชนในพื้นที่จำนวน 34,713 คน

จากการสัมภาษณ์และศึกษารายงานเอกสารการทำงานของสำนักงานสวัสดิการสังคมของเมืองชิมานาโตะระหว่างปี 2558 - 2559 พบร่วมกับการให้บริการด้านปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - เมษายน (2561) 26

ต่าง ๆ ของสำนักงานสวัสดิการสังคมตลอดทั้งปี แยกเป็น ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เมืองชิมานะ ต้องการความต้องการด้านการอบรมเรื่องการเขียนพู่กัน ญี่ปุ่นมากที่สุด เพราะช่วยการใช้กล้องเนื่องมือและแขน และช่วยสร้างสามัคคี รองลงไปคือ การเยี่ยมบ้าน ที่ช่วย ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุจะรู้สึกดีใจและอบอุ่นใจ ด้านกิจกรรม พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเข้าร่วมการ อบรมเรื่องการเดินรำแบบญี่ปุ่นมากที่สุด เพราะผู้สูงอายุ ได้ออกกำลังกายและยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ ชาติญี่ปุ่นที่คุ้นเคย ด้านการป้องกันของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมอบรมเรื่องความรู้การทำอาหารและหลัก

โภชนาการ ด้านการอบรมให้กับอาสาสมัคร พบร่วม อาสาสมัครเข้าร่วมการอบรมเรื่องการทำอาหารและหลัก โภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ ด้านการให้คำปรึกษา ผู้สูงอายุเข้าอบรมเรื่องสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ และ ปัญหาอื่น ๆ นอกจากนี้ ภารกิจของสำนักงานสวัสดิการ สังคมของเมืองชิมานะยังมีการประชุมพบปะกับ อาสาสมัคร พยาบาลและผู้สื่อข่าว โดยเฉพาะกับ อาสาสมัครในชุมชนด้วยการทำางานแบบบูรณาการและ เป็นเครือข่ายกัน รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 1-6

Table 1. Number of participants by the needs of ageing people in Shimanto city

Need of ageing people	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Japanese writing by paintbrush	18	12	11	9	-	13	9	13	-	12	11	8	111
Mind support	--	-	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	48
Ceramic making	-	-	20	-	8	-	-	-	-	-	-	-	28
Social skills training	13	-	11	-	10	-	8	-	10	-	10	-	62
Social skills adjustment	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	24
Study tour at disabled people exhibition	6	9	5	8	4	4	4	5	2	6	8	1	62
Home visit	9	17	6	11	6	5	4	6	4	8	9	1	86

Table 1 shows needs of ageing people that most of them need to learn Japanese writing by paintbrush

Table 2. Number of participants by courses for services to improve quality of life of ageing people

Courses	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Japanese poem	-	-	4	-	-	6	-	-	5	-	-	4	19
Japanese dance	10	9	10	-	10	8	8	8	8	6	8	7	92
Sigh language	3	5	5	5	-	3	4	4	4	-	-	-	33
Embroidery (sewing)	5	6	7	6	4	9	9	5	6	7	5	7	76

Table 2 shows ageing people were interested in Japanese dance

Table 3. Number of participants by courses for ageing people protection

Courses	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Teach ageing people on Nutrition and cooking	11	9	13	9	8	6	8	2	4	3	6	5	84
Self-protection in summer season	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Teach students to play Japanese drum	-	3	5	3	1	2	4	2	-	-	-	-	20
Teach students to understanding ageing people	-	1	-	3	2	-	-	-	-	-	-	2	8

Table 3 shows courses provided most frequently to ageing people was nutrition and cooking.

Table 4. Number of participants by courses for volunteering

Volunteer Courses	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Reading for ageing people	4	2	2	2	3	3	3	1	3	5	1	-	29
Teaching aging people on nutrition and cooking	11	5	6	10	27	17	17	7	20	24	1	-	145

Table 4 shows courses for volunteering that people in Shimanto city were interested in teaching ageing people about nutrition and cooking

Table 5. Number of participants by other counseling

Needs of Ageing people	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Mind support	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ageing Social welfare	2	2	-	2	2	3	-	2	6	2	-	2	23
Disabled social welfare	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	1	-	5
Daily life problems	1	1	-	-	1	1	1	-	3	1	-	-	9
Financial problems	2	-	2	1	-	-	-	-	2	2	-	-	9
Youth problems	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Career problems	1	1	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	8
Human being problems	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Family problems	2	2	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	7
Health problems	2	1	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	9
Other problems	-	2	3	2	2	2	2	1	2	3	1	1	21
Total Number of participants by other counseling	11	10	7	8	5	11	6	4	13	15	3	3	95

Table 5 shows other counseling that most provided was ageing social welfare and other problems

Table 6. Number of meeting for welfare organization with other organizations

Meeting and sharing	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Meeting with nurses	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	4
Meeting with volunteer organization	1	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	6
Meeting with professors from universities	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meeting with journalists and press	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	4
Meeting for 24 hours TV shows	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3

Table 6 shows number of meeting for welfare organization with other organization–nurses, volunteers, journalist/press and for 24 hours TV shows.

อภิปรายผล

การจัดการสังคมผู้สูงอายุเมืองขามนต์จังหวัดโคซิ ประเทศญี่ปุ่น ด้วยบริบทเป็นเมืองในทุบทเข้าพื้นที่ขนาดเล็ก ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงเป็นการจัดการแบบองค์กรขนาดเล็ก เน้นให้มีประสิทธิภาพใช้การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการจิตอาสาอาสาสมัครที่ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญจนเป็นวัฒนธรรมของชาติญี่ปุ่น และการใช้ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนที่สร้างด้วยงบประมาณขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดเล็ก เพื่อผู้สูงอายุใช้เป็นที่พับปักษ์ ก่อนเพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทำงานเพื่อหารายได้ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อการประชาชนวัยอ่อน ๆ เช่น วันทำงาน วัยเด็ก มาใช้ทำกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญตามประเพณี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rupavijetra et al. (2016) ที่ศึกษาการจัดการสังคมผู้สูงอายุของเมืองโกเบ ประเทศญี่ปุ่นที่เป็นเมืองขนาดใหญ่ องค์กรท้องถิ่นมีประมาณมาก ดังนั้น การจัดการสังคมผู้สูงอายุที่เมืองโกเบจึงเป็นการจัดการแบบองค์กรใหญ่

ด้วยเมืองประมาณและทรัพยากรมาก จึงสามารถสร้างสถานที่ เช่น โรงเรียน ห้องอาหาร วิทยาลัยสีเทาสำหรับผู้สูงอายุมาเรียนเพิ่มเติมและลานสำหรับจัดกิจกรรมในระดับใหญ่ได้

ส่วนวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่เมืองขามนต์แม้จะมีอายุมาก อยู่เฉลี่ย 85 ปี ทุกคนเข้าใจบริบทที่ต้องช่วยเหลือ ด้วยการรวมกลุ่มกันทำงานหารายได้ตามความสามารถของตนและกลุ่ม โดยรัฐบาลห้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านสิ่งปลูกสร้าง จากการที่ผู้สูงอายุมีการพบรากันเป็นประจำ คุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจ จึงอยู่ระดับสูง มีความกระตือรือร้น พึงพาตันเองและพึงพาภันในกลุ่ม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้สูงอายุไทยในช่วงที่ ชุติเดช และคณะ (2554) ได้วิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพอดีกับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจระดับปานกลาง องค์กรการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานรับผิดชอบ เช่น สาธารณสุขจังหวัดต้องมีนโยบายแผนที่ชัดเจน

ผู้สูงอายุที่นี่ทุกคนแม้จะมีอายุมากแต่มีรูปร่างที่สมส่วน มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว พฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ อาหารเมนูหลัก คือ ปลาจากแม่น้ำขามน้ำโடะ เต้าหู้ และผักสด มีการเดินไปมาในพื้นที่จากบ้านมาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกวัน จากข้อมูลของสำนักงานสวัสดิการสังคมเมืองชีมานโดย พบว่าผู้สูงอายุและอาสาสมัครที่นี่จะเข้ารับการอบรมเรื่องการทำอาหารและหลักโภชนาการ ร่วมกิจกรรมเขียนพู่กันญี่ปุ่นและเดินรำ กับสำนักงานสวัสดิการสังคมเมืองชีมานตลอดทั้งปี ย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุที่นี่มีการรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการได้ออกกำลังกาย ได้สร้างสมาริ ส่งผลให้มีสุขภาพที่ดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิริพรวณและคณะ (2554) ได้ศึกษา พบว่าพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของคนไทยในโครงการฯ โดยรวมและรายด้าน คือ การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สุขภาพจิตวิญญาณ การปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย การสุขภาพบิบาล อยู่ในระดับดี ยกเว้น ด้านการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีภาวะเสี่ยงทางสุขภาพด้านน้ำหนักเกินและขี้วน อ้วนลงพุง และมีโรคความดันโลหิตสูง

ด้วยลูกหลานไปทำงานยังเมืองอื่น ๆ ทำให้ผู้สูงอายุที่นี่ต้องอาศัยอยู่กับสามา đình ในเมืองเล็ก ๆ ที่มีประชากรไม่มาก ส่วนใหญ่รู้จักกัน มีการรวมกลุ่มกันรับประทานท้องถิ่น องค์กรในท้องถิ่น และประชากรในท้องถิ่น ให้ความร่วมมือกันดูและผู้สูงอายุและทุกคนในชุมชน เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้สูงอายุที่เมืองชีมานโดยมีสุขภาพที่ดี จิตใจเมื่รู้สึกเหงาหรือว้าเหว่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมมายะ และคณะ (2560) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความว้าเหว่ในผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ภาวะสุขภาพ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม โดยการสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอำนาจการดำเนินความว้าเหว่ในผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมาคือ ภาวะสุขภาพและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตามลำดับ

ผู้สูงอายุที่เมืองชีมานโดย จังหวัดโภชิ ประเทศญี่ปุ่นจากมีการรวมกลุ่มเพื่อการช่วยเหลือกันในชุมชนแล้ว ยังรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพทำเต้าหู้เพื่อ

จำหน่ายเป็นการหารายได้เพิ่มเติมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อุทุมพร และคณะ (2556) พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีความต้องด้านการมีงานทำ มีรายได้และส่วนต่อการแรงงานมากที่สุด

สรุป

การจัดการสังคมผู้สูงอายุของเมืองชีมานโดย จังหวัดโภชิ ประเทศญี่ปุ่นที่เป็นเมืองในหุบเข้า พื้นที่ขนาดเล็กอยู่ห่างไกล มีการทำงานทำงานแบบองค์กรขนาดเล็กและแบบบุรุษการเรนนิ่งให้มีประสิทธิภาพ มีการทำงานแบบเครือข่าย ทั้งไปพบปะและใช้สื่อเทคโนโลยี การประชาสัมพันธ์ การทำงานด้วยกระบวนการจิตอาสาของคนในชุมชน ผู้สูงอายุมีพลังในการดำเนินชีวิตด้วยการช่วยเหลือตนเองและพบปะช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้สูงอายุและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้วยการสร้างศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุและคนทุกกลุ่ม ทุกวัยได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและเชื่อมโยงกันและกัน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนในการวิจัยครั้งนี้ คือ มูลนิธิโตโยต้า Toyota Foundation ประเทศญี่ปุ่น และ Professor Dr. Masato Kawamori จาก Faculty of Human Science, Osaka University และทีมวิจัยที่เป็นผู้ประสานงานและจัดสรรทุนวิจัยสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ชุติเดช เจียนดอน นราตัน สุวรรณผ่อง ฉบับรวม บุญสุยา และนพพร โหวะรากุล. 2554. คุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 41(3): 229-239.

ประภาพร ย่างประยงค์ และนัยนา แซ่แต้. 2560. ความพึงพอใจในการดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพ เพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุบ้านดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 5(1): 89-98.

วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์ วีนัส ลีพหกุล พัฒนา พัฒนา คุ้มทวีพร และวัฒนา พันธุ์ศักดิ์. 2554. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและภาวะเสี่ยงทางสุขภาพของผู้สูงอายุโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารสภากาการพยาบาล. 26(พิเศษ): 140-153.

สมหมาย กุมผัน โสวิณ แสงอ่อน และพัชรินทร์ นินทัช. 2560. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกในผู้สูงอายุ. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. 30(2):50-68.

สังวร ไกรฤกษ์. 2548. แก่อย่างเป็นสุข. วารสารคหศรีษฐศาสตร์ 48(2): 44-47.

อุทุมพร ศตะกรุมะ ผ่องลักษณ์ จิตต์การรุณ และชุมพล เสนมาขันธ์ 2556. ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ่อโพธิ์ อำเภอครัวไทย จังหวัดพิษณุโลก วารสารบณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 7(1): 129-138.

Kawamori, M. 2015. Interlocal partnership for creating cross-generational care community. Paper presented in the International Seminar Among Researchers, 12 September, 2015, Graduate School of Human Science, Osaka University, Japan

Rupavijetra, P., J. Chompikul and P. Rupavijetra. 2016. Management of aging society in Kobe, Japan. Journal of Public Health and Development 14(2): 61-75.

He, W., D. Goodkind and P. Kowal. 2016. U.S. an Aging World: 2015. US Government Publishing Office, Washington, DC. 165p.

Model of Ageing Society Management in Mountainous Areas in Shimanto City, Kochi Prefecture, Japan

Phetcharee Rupavijetra¹, Jiraporn Chompiku¹,
Ployailin Rupavijetra³ and Srijan Fucha⁴*

¹Faculty of Education, Chiang Mai University, Mueang District, Chiang Mai 50200, Thailand

²ASEAN Institute for Health Development, Mahidol University, Phutthamonthon District, Nakon Pathom 73170, Thailand

³Faculty of Social Science, Chiang Mai University, Mueang District, Chiang Mai 50200, Thailand

⁴Boromarajonani College of Nursing, Chiang Mai University, Mueang District, Chiang Mai 50180, Thailand

* Corresponding author E-mail: phetcharee@rocketmail.com

(Received: 8 May 2017; Accepted: 27 October 2017)

Abstract: This research aimed to study the management of ageing society in Shimanto City, Kochi prefecture, Japan. The key informant group consisted of 13 elderly people, 1 staff from the local government and 7 staff from social welfare organizations and volunteer organizations. The tools used in the research were documentary research, interviews and non-participatory observation. Data were analyzed and checked for accuracy through meetings among researchers and Japanese coordinators. The research found that Shimanto City is a small town located in the mountains of Kochi prefecture, Japan. The elderly proportion of the local population as average life span increases. Therefore, the management of elderly society in this area used a small-scale organization with integrated collaboration among the local government, social welfare sector and volunteer organizations. The place is designed for the elderly, children, the disabled and poor people based on volunteer spirit and community care. The community learning center was built by the local government for the elderly to use for making tofu, meetings, welcoming guests and providing news and activities for the elderly. The elderly people here are involved in active ageing, self-reliance and interdependence among the group.

Keywords: Ageing society management, small-scale organizational management, volunteer, local government

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้เพื่อศึกษาการจัดการสังคมผู้สูงอายุเมืองชิมานะ จังหวัด Kochi ประเทศญี่ปุ่น ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้สูงอายุจำนวน 13 คน เจ้าหน้าที่รัฐบาลท้องถิ่นจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่องค์กรจิตอาสา เมืองชิมานะ จังหวัด Kochi ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 7 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องด้วยการประชุม

ระหว่างนักวิจัยชาวไทยและผู้ประสานงานการวิจัยชาวญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า เมืองเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในทุบเข้า ซึ่อซึมานโดย จังหวัดโคีะระเทศญี่ปุ่น มีอัตราการเกิดที่ต่ำ แต่สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นและมีอายุยืนยาว การจัดการสังคม ขอผู้สูงอายุในพื้นที่ที่นี่จริงใช้การบริหารแบบองค์กรขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพและบูรณาการองค์กรต่าง ๆ มาทำงานร่วมกัน ด้วยการใช้ประโยชน์จากสถานที่ที่ออกแบบเพื่อคนหลายวัยและกลุ่ม คือ ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก คนพิการ และคนยากจน โดยผ่านกระบวนการจัดต่อสาธารณะของคนในชุมชน รัฐบาลห้องถีนสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ผู้สูงอายุได้ใช้ทำกิจกรรม เช่น ประกอบอาชีพทำเต้าหู้ ประชุมพบปะสมาชิก ต้อนรับแขกและแข่งขันงานที่ดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่นี่แม้จะมีอายุมากแต่มีความสุขกระตือรือร้นและอยู่แบบพิงตันเองและพึงพาภันในกลุ่ม

คำสำคัญ: การจัดการสังคมของผู้สูงอายุ การจัดการองค์กรขนาดเล็ก อาสาสมัคร รัฐบาลท้องถิ่น

Introduction

Human life is being lengthened on a daily basis because of advances in food, medicine and increasingly comfortable lifestyles. This means that the elderly is having longer lives than in the past, and they are both healthier and able to take care of themselves. Krairit (2005) states that "The government has set 60 years as the retirement age, but in reality, these days most people of 60 years' age are not old. They are healthy, active and have sharp minds". In any case, many of Thailand's elderly people live in the countryside, far away from cities. Many of these people have farming backgrounds and are in declining health because of the difficult lives they led when they were younger. As they age, they are not taken care of well so that they cannot enjoy quality of life, because often the children and other household members migrate for work opportunities, or because they are poor. Jiandon, *et al.* (2011) found that the elderly is satisfied with their physical and mental health at a medium level, calculated at 50.4 and 52.7% respectively. Local government administration organizations recommended that the Provincial Office of Public Health should have clear policies and plans to promote quality of life of the elderly. This is in line with the research of Yangpravong

and Tae (2017), who reported that the government should be aware of creating best practices in order to provide the highest level of benefit to the elderly in all areas. Moreover, the government should also be aware of the need to help the elderly live their lives effectively into the future. Atakurama *et al.* (2013) found that, when considering the many social security needs of the elderly, they have the highest desire for work, income and worker security.

Japan is one of the countries with the highest proportion of elderly in the population in the world. The average age of the elderly is 81.4 years for men and 88.3 years for women (He *et al.* 2016). Both the central and local governments have made efforts to devise plans to solve the various problems associated with ageing society. Approaches have differed by locality. Rupavijetra *et al.* (2016) researched ageing society management of Kobe City, with the objective of investigating policies and plans from two perspectives – ensuring long-term care for the elderly and health services for the elderly. The research found that the local government has created spaces with the environmental conditions and facilities with temporary accommodation, cafeterias, exhibition areas, and both indoor and outdoor activities for the

elderly to carry out with all age groups in family and the disabled.

In this research, the researchers are interested in the importance of managing ageing society in Thailand as it moves into more advanced stages of ageing, and the necessary measures that need to be taken in order to ensure that they are appropriate to each locality.

Materials and Methods

Scope of population

The population for this research was elderly and individuals that work with the elderly in Shimanto city, Kochi prefecture, Japan.

Scope of content

Management of ageing society through small organizations and integration of cooperation and voluntarism.

Population/sample group

This research used a population divided into two groups

Elderly people who participate in activities at the community learning center in Shimanto city, Kochi province (13 people)

Individuals who work with the elderly in Shimanto city, including head and staff of the Shimanto city office for social welfare (7 people), officials of municipal government (1 person), university professors researching ageing society (9 people).

The sample group was chosen through purposive sampling, selecting elderly people who are involved in activities at the community learning center, as well as people that work with the elderly in Shimanto city and were willing to participate in the research's fieldwork activities.

Tools used in data collection

Tools used in data collection included review of relevant documentation, interviews and non-participatory observation, cameras and voice recorders.

Data collection

Interviews with local government officials and elderly individuals engaging in activities at the Shimanto city community learning center facility were conducted on 24 March 2016. The interview with the head and staff of the city social welfare office were conducted on 25 March 2016, together with review of documentation from activities of the Shimanto city social welfare office for 2015-2016. The head and staff were interviewed on 26 March 2016 in Shimanto. On 27 March 2016, there was a meeting between Thai researchers and Japanese research coordinators, which included professors and research from Osaka University.

Data analysis

The data analysis and data checking for this research were conducted in the meeting between the Thai researchers and the Japanese research coordinators, before and after data collection activities. Research results were presented to the Shimanto city office of social welfare.

Results

Brief background of Shimanto city, Kochi prefecture, Japan

Shimanto city is located in Kochi prefecture, Japan, in a mountain valley approximately 7 hours' drive by car from Osaka.

The population is approximately 34,713 people, including 16,395 men and 18,318 women. There are 16,377 households, and the total area of the city is 632.42 km². Most of the inhabitants of Shimanto are farmers and elderly care givers. Some young people have left to follow employment opportunities in other nearby prefectures. From our interviews with the city social welfare office, we learned that the birthrate of Shimanto is low, and the elderly proportion of the population is increasing continuously. For most people, long life will mean an average age of 85 years old. The oldest individual is 92 years old. The research team observed that the social status is good, with large houses and traditional tiled roofs. This city is currently the center of attention for universities and schools in Japan, as it is a site for learning and observation about ageing society. The experience is a mix of new thinking that focuses on the role of small-scale organizations and volunteer network. Shimanto is notable for the Shimanto river, which flows from the west of Kochi prefecture at a total length of 196 km and a catchment area of 2,270 km². Because no large dams have been constructed on this river, it is called the last clean river of Japan. It is a rich source of fresh water fish and has been chosen as one of Japan's clean rivers. Because of this distinction, the river is also a tourist destination of national importance.

Management of ageing society in the Shimanto valley, Kochi prefecture, Japan

The research found that there is a diverse range of thinking about the management

of ageing society in Japan, adapted according to the local conditions. In the case of Shimanto, an isolated valley community, the approach is inter-local partnership for creating cross-generation care communities, according to the fieldwork of Kawamori (2015). Kawamori, who is the coordinator of this research project, has presented this idea into various publications and teaching materials. His thinking is concerned with the management of ageing society, within a larger framework of the special needs of various groups in society such as single mothers. This is based on the concept of a community of care, which is characterized by the implementation of small-scale activities, multifunctional care and symbiotic care or cross-generational care. This origin of this Japanese concept that puts the community at the center of management activities for the elderly lies in local policies issued in 2014. The concept brings together state, people and job-creation in three related issues: 1) long-term care insurance, 2) facilities providing disability welfare, and 3) children centers. These three functions are integrated in a space that may be funded by private sector or other local interest and focuses on small-scale activities. This approach of mutual assistance and care started from and has spread in remote rural areas: in particular, inter-montane valley communities that have low birth rates or continuously declining populations, with high proportions of elderly population (more than 60% of the population aged 65 years or older). In these areas, travel to urban areas may take a long time, making it difficult for the communities to receive social welfare services in a

comprehensive, rapid, and convenient fashion. These pioneering projects are known as Toyama-Style Day Care Service or Kochi-Style Welfare.

The Shimanto community learning center was constructed by the local government as a place for elderly-based social activities. The elderly come to the center to take part in activities such as receiving useful information, gathering for important cultural events, welcoming guests and other small events that are important in community life. It is also a place where local products are sold. The center is the site of sustained activities, where people come together on a regular basis. A total of 13 elderly people commute from home to the center. The group selects a leader, who is currently an 87-year old man who has an 84-year old wife. They and the other members, who have an average age of 80 year, come together to produce tofu, which is sold as a product of the Shimanto elderly group in shops in the town. People also come to purchase tofu at the center. Tofu is produced every Wednesday. The residual bean flour that results from the tofu production is consumed as well, stir-fried with vegetables or baked into donuts. The proceeds from the sale of these and other tofu products are shared by the community, while a portion is saved as funds for group activities.

In addition, the group derives income from food services provided to people who come to visit the center. If someone from outside of the community visits, all the elderly people in the village are invited to come share a meal together. Life for these elderly people is simple, but

enthusiastic and energetic, cooperative and peaceful. The management of elderly society involves cooperation between many local actors, including the special role of the local government, which built and equipped the learning center. The center also provides opportunities for people of all ages in the community to join in activities during cultural events of local and national importance.

The Shimanto office of social welfare has just two staff: one head and one officer. The head of the office described that small-scale organizations in Japan must have clear policies and plans for providing support and promotion of public health. The majority of people are of course elderly. The office coordinates with other agencies such as community health workers and other community organizations through volunteerism.

In our interview with the head of the volunteer organization, the researchers learned that it is a private entity with policies and plans to support and assist the people in the community to improve physical and psychological health. The majority of these people are elderly. The officers often make site visits when they are contacted by either the government or the community. Budget is provided by the central government, local government and donations. The volunteer organization in Shimanto has a head and 6 staff, who look after 34,713 people in the locality.

Interviews and review of documentation from the office of social welfare for activities in 2015-2016 found that these activities could be divided according to the

needs of the elderly. The activity in the highest demand from the elderly was Japanese calligraphy lessons, because this uses the hand and arm muscles, as well as encouraging individuals to concentrate. The next highest demand was house visits, as this helps the psychological state of the elderly by making them happy and comfortable. The elderly also joins in Japanese dancing activities, which are the most popular form of quality of life promotion. The elderly area able to exercise,

while at the same time contributing to the preservation of Japanese cultural practices that are important to them. The elderly join classes about food preparation and nutrition, which are done together with volunteers. Advice about social welfare services and other services for the elderly are also provided. The office also meets with volunteers, nurses and reporters. Work with volunteers in the community is done in an integrated and network-style. Details of activities are shown in Tables 1-6.

Table 1. Number of participants by the needs of ageing people in Shimanto city

Need of ageing people	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Japanese writing by paintbrush	18	12	11	9	-	13	9	13	-	12	11	8	111
Mind support	-	-	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	48
Ceramic making	-	-	20	-	8	-	-	-	-	-	-	-	28
Social skills training	13	-	11	-	10	-	8	-	10	-	10	-	62
Social skills adjustment	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	24
Study tour at disabled people exhibition	6	9	5	8	4	4	4	5	2	6	8	1	62
Home visit	9	17	6	11	6	5	4	6	4	8	9	1	86

Table 1 shows needs of ageing people that most of them need to learn Japanese writing by paintbrush

Table 2. Number of participants by courses for services to improve quality of life of ageing people

Courses	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Japanese poem	-	-	4	-	-	6	-	-	5	-	-	4	19
Japanese dance	10	9	10	-	10	8	8	8	8	6	8	7	92
Sigh language	3	5	5	5	-	3	4	4	4	-	-	-	33
Embroidery (sewing)	5	6	7	6	4	9	9	5	6	7	5	7	76

Table 2 shows ageing people were interested in Japanese dance

Table 3. Number of participants by courses for ageing people protection

Courses	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Teach ageing people on	11	9	13	9	8	6	8	2	4	3	6	5	84
Nutrition and cooking													
Self-protection in summer season	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Teach students to play Japanese drum	-	3	5	3	1	2	4	2	-	-	-	-	20
Teach students to understanding ageing people	-	1	-	3	2	-	-	-	-	-	-	2	8

Table 3 shows courses provided most frequently to ageing people was nutrition and cooking.

Table 4. Number of participants by courses for volunteering

Volunteer Courses	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Reading for ageing people	4	2	2	2	3	3	3	1	3	5	1	-	29
Teaching aging people on nutrition and cooking	11	5	6	10	27	17	17	7	20	24	1	-	145

Table 4 shows courses for volunteering that people in Shimanto city were interested in teaching ageing people about nutrition and cooking

Table 5. Number of participants by other counseling

Needs of Ageing people	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Mind support	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ageing Social welfare	2	2	-	2	2	3	-	2	6	2	-	2	23
Disabled social welfare	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	1	-	5
Daily life problems	1	1	-	-	1	1	1	-	3	1	-	-	9
Financial problems	2	-	2	1	-	-	-	-	2	2	-	-	9
Youth problems	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Career problems	1	1	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	8
Human being problems	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Family problems	2	2	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	7
Health problems	2	1	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	9
Other problems	-	2	3	2	2	2	2	1	2	3	1	1	21
Total Number of participants by other counseling	11	10	7	8	5	11	6	4	13	15	3	3	95

Table 5 shows other counseling that most provided was ageing social welfare and other problems

Table 6. Number of meeting for welfare organization with other organizations

Meeting and sharing	April	May	June	July	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	March	Total
Meeting with nurses	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	4
Meeting with volunteer organization	1	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	6
Meeting with professors from universities	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meeting with journalists and press	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	4
Meeting for 24 hours TV shows	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3

Table 6 shows number of meeting for welfare organization with other organization—nurses, volunteers, journalist/press and for 24 hours TV shows.

Discussion

This research has studied the management of ageing society in Shimanto city, Kochi prefecture Japan, which is a small, isolated valley community located in the mountains. Most of the population of the community is elderly, and interventions are managed through small-scale organizations that are efficient and work in network-style with other related agencies and voluntary efforts. The spirit of voluntarism is part of Japanese cultural traditions. The community learning center was constructed by the local government, and plays a central role in facilitating frequent interactions among the elderly. They have opportunities to learn and exchange information among themselves, as well as cooperating in small-scale income generation activities. The center

also provides a space for people of all age groups to come together. For example, children join the elderly group on important cultural days. This finding is divergent from Rupavijetra *et al.* (2016), which researched ageing society management in Kobe, a large city in Japan. In this case, the local government had ample budgetary resources and work was done by large organizations. With these resources, it was possible to build a hotel, restaurant and gray university, where the elderly can come together to study and participate in large-scale activities.

Even though the average age of the population of Shimanto is 85 years, the shared understanding that everyone must help each other underpins the basic style of local life. Group activities to generate income are done according to both group and individual capacities. The local government has provided

support for the building. Since the elderly are able to interact frequently and regularly, their physical and mental health is considered to be at a high level. They are energetic and self-reliant, drawing strength from group solidarity. This differs from the findings of Jiandon *et al.* (2011) on the elderly in rural Thailand, which found that the elderly were held only medium satisfaction with their level of physical and mental health. The local government and other responsible agencies, such as the provincial public health office, should have clear policies and plans.

Even though the elderly has reached advanced age, they are healthy and fit, and for the most part do not have chronic illness. They have a healthy diet that is based in a good understanding of the principles of nutrition. This diet is based on consumption of freshwater fish from the Shimanto river, tofu and vegetables. They walk between the house and the center every day. Interviews with the office for social welfare revealed that the elderly and volunteers have food preparation training and nutrition courses, as well as calligraphy and dancing classes year-round. As a result, the elderly of Shimanto have healthy diets, get exercise. This differs from the findings of Wirojratana *et al.* (2011), who found that in Thailand factors such as exercise, stress-management, social relations, spiritual well-being, safety measures, sanitation were all at a high level, the factor of nutrition was only at a medium level. The sample group had risk of over-weight and obesity, as well as high blood pressure.

Because the younger generation has largely left for work in other prefectures, the elderly now lives by themselves in small communities with small populations. Most people in these communities know each other. The local government, local organizations and people in the community collaborate to look after the elderly and other community members. This is a mutual-reliance situation. The elderly of Shimanto are healthy and free of feelings of loneliness and melancholy. This supports the findings of Gumphun *et al.* (2016), who found that the factors influencing the elderly's feelings of melancholy with statistical significance were health condition, and feeling of membership in a group or social inclusion. Social support is the factor that has the most power to prevent feelings of melancholy, followed by health condition and feeling of membership in a group or social inclusion.

In addition to forming a mutual-help group in the community, the elderly of Shimanto have also formed a group to generate income through production of tofu to sell in local shops. This is in line with the research of Atakurama *et al.* (2013), which found that the elderly in Thailand desire most to have work, income and work benefits.

Conclusion

The management of ageing society in Shimanto city, Kochi prefecture in Japan, an isolated valley community located in the mountains, is centered on integrated, small-scale organizations that focus on efficient, network-style work and use visits, public

relations technology and community voluntarism. The elderly is empowered in their lives through self-help. Elderly groups frequently get together and provide mutual assistance, while local government has provided support through constructing a community learning center, which benefits the elderly and all other age-groups by creating connections among them.

Acknowledgements

The research team would like to express its appreciate to the funding sources of this research, the Toyota Foundation in Japan, as well as Professor Dr. Masato Kawamori at the Faculty of Human Science, Osaka University and the research team that provided facilitation and allocated budget for this research.

References

Jiandon, C., Suwannapong, N., Boonshuyar, C. and N. Howteerakul. 2011. Quality of life of rural elderly in wangnamkheaw district, nakhonratchasima province. *Journal of Public Health* 41(3): 229-239.

He, W., D. Goodkind and P. Kowal. 2016. U.S. an Aging World: 2015. US Government Publishing Office, Washington, DC. 165 p.

Kawamori, M. 2015. Interlocal partnership for creating cross-generational care community. Paper presented in the International Seminar Among Researchers, 12 September, 2015, Graduate School of Human Science, Osaka University, Japan

Yangprayong, P. and N. Tae. 2017. Satisfaction on cash allowance, the social welfare provision for the elderly in Ban Don Pradu, Pak Phayun districts, Phatthalung province. *Journal of Community Development and Life Quality* 5(1): 89-98.

Rupavijetra, P., J. Chompikul and P. Rupavijetra. 2016. Management of aging society in Kobe, Japan. *Journal of Public Health and Development* 14(2): 61-75.

Krairit, S. 2005. Health ageing. *Journal of Home Economics* 48(2): 44-47.

Gumphun, S., Sangon, S. and P. Nintachan. 2016. Factors influencing loneliness in older adults. *The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health* 30(2): 50-68.

Atakurama, U., Jitgaroon, P. and C. Semakhun. 2013. Social welfare needs of the elderly in Boepho subdistrict, Nakhonthai district, Phitsanulok province. *Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University* 7(1): 129-138.

Wirojratana, V., Leelahakul, V., Khumtaveeporn, P. and W. Punsakd. 2011. Health promoting behaviours and health risks of the elderly in the health promotion center at faculty of nursing, Mahidol University. *Thai Journal of Nursing Council* 26(special issue): 140-153.